

gyar gazdasági egyesület révén jutott. Mi többiek Selmechányán maradtunk, de többé össze nem jöttünk. 1867-ben a magyar pénzügyminisztérium Wágnert Selmechányára küldötte, hogy velem együtt a magyar nyelvű erdészeti előadásokra és a nagyon elhanyagolt erdészeti szakoktatásra nézve javaslatot dolgozzunk ki és előterjesztést tegyünk. Munkánkkal 1867. évi augusztus hónapban elkészültünk s az újítás, az erdészet magyar-nyelvű előadása már 1867. októberében életbe is lépett.”

„Az erdészeti akadémia tehát megmagyarosodott, a bányászati akadémián azonban az előadások továbbra is német nyelven folytak.”

Eddig tartanak Farbakynak az Erdészeti Lapok alapítására vonatkozó értékes följegyzései, melyek — gondolom — becses adatokkal szolgálnak az abból kialakult Az Erdő immár több mint százéves történetéhez s ahhoz a szoros összetartozáshoz, mely elődeinket egykor Selmecen egybefonta.

Dr. techn. Faller Jenő

Д-р Фаллер Й.: ЗАМЕТКИ СОВРЕМЕННОГО О СОЗДАНИИ ЛЕСОВОДСТВЕННЫХ ЛИСТОВ.

Автобиография И. Фарбаки содержит в себе интимные заметки об условиях создания „Лесоводственных листов“, изданных в 1862 году. Это журнал в настоящее время издается под названием „Лес“. Поразительные подробности сообщает эта автобиография венгерским лесоводам о проводимой борьбе в то время с монархистским правительством.

Победу означало создание специальной литературы на национальном языке.

Dr. Faller J.: AUFZEICHNUNGEN EINES ZEITGENOSSENS ÜBER DIE GRÜNDUNG DER ZEITSCHRIFT „ERDÉSZETI LAPOK“.

Über die Umstände der 1862 erfolgten Gründung der Zeitschrift „Erdészeti Lapok“, die heute, unter dem Namen „Az Erdő“ erscheint, enthält die Biographie von I. Farbaki intime Aufzeichnungen. Farbaki übermittelt rührende Episoden aus dem Kampfe des ungarischen Förstertums mit der Regierung der damaligen Monarchie. Den Sieg bedeutete die Gründung der Fachliteratur in der Nationalsprache.

Légekőri frontálzónák az erdőben

DR. AUJESZKY LÁSZLÓ

Ennek a cikknek a címében egy olyan szakkifejezés szerepel, amelyet a meteorológia szűkebb szakmai területén kívül, a tártstudományok terén eddig még nem használtak. Mentségként arra kell hivatkoznom, hogy olyan időjárási fogalommal állunk szemben, amelynek jelentősége az erdészeti meteorológia szempontjából is nyilvánvaló. Ez azonnal ki fog tűnni, ha ennek a viszonylag újkeletű meteorológiai fogalomnak a tartalmával megismerkedünk.

Mit értsünk a légekőri frontálzóna elnevezés alatt? Könnyű és szemléletes fogalomról van szó, de bemutatásához egy fontos meteorológiai tényt kell előrebocsátanunk.

Ismeretes, hogy az időjárás minden fontosabb megváltozása tulajdonképpen azt jelenti: egy bizonyos tulajdonságú légtömeg eltávozik tőlünk és ennek helyébe egy másik, eltérő tulajdonságú új légtömeg kerül. Így például az időjárás nagy leűlései rendszerint nem úgy mennek végbe, hogy a nálunk levő levegő valami okból igen sok meleget elveszít, hanem úgy, hogy a viszonylag melegebb levegőt a szél tőlünk elviszi és az elszállított légtömeg helyébe egy olyan légtömeg kerül, amely már eredetileg is 8—10 fokkal vagy ennél is többel hidegebb volt a megelőző levegőnél.

Hasonló a helyzet akkor is, amikor egy nagyobb esőzés lép fel. Nagy esőket (és télen havazásokat) olyankor kapunk, amikor meleg és hideg légtömegek kicserélődése megy felettünk végbe, és pedig akár úgy, hogy a hideg levegő lép a meleg levegő helyébe, akár pedig úgy, hogy a meleg levegő foglalja el a hideg levegőnek a helyét.

Összefoglalólag azt kell megállapítanunk, hogy *időjárásunk minden nagyobb fordulata idején újfajta levegő érkezik hozzánk, amely a régi levegőt kiszorítja a helyéből.*

Egy másik fontos meteorológiai alaptény abból áll, hogy a kétféle légtömeg közt mindenkor egy *átmeneti öv* található, amelynek szélessége igen különböző lehet. Ha az átmeneti öv szélessége csak néhány kilométer nagyságrendű, akkor a két egymásbaütköző légtömeg által alkotott rendszert *frontnak* nevezzük. Ha ellenben az átmeneti öv lényegesen szélesebb (szélessége tíz vagy száz kilométer nagyságrendű), akkor *frontálzónáról* beszélünk.

Még világosabban elmondva, a frontok *éles határfelületet* jelentenek két egymásba ütköző légtömeg közt, a frontálzónák ellenben fokozatos, elmosódottabb átmenetet jelentenek a kétféle levegő között.

Magyarországon a frontok alakjában lejátszódó időváltozások gyakoribbak, mint a frontálzónák útján végbemenő időváltozások. De a frontálzónákon olyan különleges jelenségek lépnek fel, amelyek sokféle gazdasági alkalmazási körben, többek közt az erdészeti meteorológia területén is igen lényegesek.

IDőváltozások idején ugyanis a légtömegek mozgása a felső légrétegekben uralkodó szélnek az irányát és az erősségét szokta követni. Átlagos esetben az előnyomulási sebesség 30—50 kilométer/óra között van, bár egyes heves időváltozásoknál még lényegesen nagyobb vándorlási sebességek is előfordulnak. Ez a számadat egyaránt vonatkozik mind az elvonuló régi légtömegnek a mozgási sebességére, mind pedig a nyomába jövő új légtömegnek és a közbeeső átmeneti zónának a sebességére is. Az eltolódás többnyire nyugatról kelet felé, vagy ehhez közelálló irányban (pl. délnyugatról északkelet felé) megy végbe.

Az elmondottakból következik, hogy lényeges különbség van a frontok és frontálzónák közt abban, hogy mennyi idő alatt játszódik le a kétféle légtömeg közt elhelyezkedő átmeneti övnek az átvonulása: a frontok keskeny átmeneti öve a 30—50 kilométeres vonulási sebesség mellett *percek alatt* halad át felettünk, a frontálzónák sokkal szélesebb átmeneti övének áthaladásához ellenben több órára, esetleg sok órára vagy egy egész napra van szükség.

Az átmeneti övben két jellemző időjárási jelenséggel találkozunk. Az egyik a *hőmérsékletnek a megváltozása* (a frontok esetében ugrásszerűen, a frontálzónák esetében fokozatosan), a régi légtömegnek megfelelő hőmérsékleti értékről egészen az új levegőfajtának megfelelő hőmérsékleti értékig. A másik jelenség, amely főleg erdészeti és mezőgazdasági szempontból fontos, a többé-kevésbé bőséges *csapadékképződés*. Az átmeneti öv egész területét rendszerint erőteljes csapadékhullás tölti ki. Ez az úgynevezett *csapadéksáv* a frontokon többnyire keskeny, a frontálzónákon ellenben az átmeneti öv sokkal nagyobb szélességének megfelelően sokkal kiterjedtebb.

Ezekután a frontálzónák erdészeti és mezőgazdasági jelentőségét abban foglathatjuk össze, hogy ezek a *légkörben bizonyos időpontokban fellépő olyan területek, amelyek a hőmérséklet lassú átalakulásával egyidőben huzamos csapadékképződési folyamatok játszódnak le.*

Ellentétben a frontok átvonulásával, amely gyorsan pereg le, ugrásszerű hőmérsékleti változással és aránylag rövidebb tartamú esővel, illetőleg télen rövidebb tartamú havazással jár, a frontálzónák területén a lassú felmelegedés vagy lehűlés egész időtartama alatt csapadék szokott hullani, és pedig sokszor igen nagy hevességgel, úgyhogy jelentős vízmennyiségek eshetnek le.

Ez másszóval annyit jelent, hogy a frontálzónák (bár ritkábban fordulnak nálunk elő, mint a frontok) mégis jelentékeny vízmennyiségekkel járulnak hozzá erdőségeink csapadékelátásához, a tél folyamán pedig a hótakaró felhalmozódásához.

Ismeretes, hogy Magyarország éghajlati körülményei között az erdészeti meteorológia körében fontos helyet tölt be a *zúzmaraképződés veszedelem* is. Főképpen hegyeinknek a délkelet, dél és délnyugat felé néző meredek lejtőin szoktak súlyosabb természetű zúzmarakárok előfordulni. Ezeknek jelentékeny része ugyan csak a frontálzónák mentén fordul elő, éspedig azokon a frontálzónákon, amelyek egy eltávozó hidegebb légtömeget választanak el egy újonnan érkező enyhébb légtömegtől. A frontálzóna 10—12 órán át vagy még tovább is elhúzódó átvonulási időtartama alatt a zúzmaraképződés szakadatlanul mehet végbe. A téli frontálzónáknak ezek az erdészeti szempontból igen veszedelemes példányai többnyire a Földközi-tenger irányából érkeznek hozzánk.

Az elmondottakból kitűnik, hogy a frontálzónák azok közé a meteorológiai jelenségek közé sorozandók, amelyek méltán tarthatnak számot az erdészeti körök érdeklődésére.

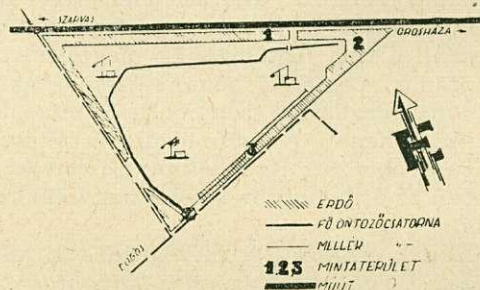
Öntözött nemesnyár-telepítés két évi tapasztalata

CSIKÓS TÓTH ISTVÁN

Az Öntözési és Rizstermesztési Kutató Intézet szarvasi kísérleti gazdasága a 6. számú kötött szikes síkvidéki erdőgazdasági tájnak csanádi hat erdészeti tájrészen terül el. Egész területünk öntözéses mezőgazdasági növénytermelésre van berendezkedve. Erdősültségünk 0,9%.

A jelenleg elemzett területünk Csabacsüd határában Nagyszénás és Csabacsüd községek határainak érintkezésénél terül el egy 275 kat. holdas ősgyep legelőterületen, ahol az Országos Kiállítási Iroda az első országos legelőgazdálkodási bemutatót rendezte 1965 nyarán.

Az 1. ábrán látható háromszög alakú öntözött legelőterületet 40 m széles erdősáv veszi körül, két szögében erdővé szélesedve. Az erdősített terület 25 ha.

1. ábra

Először 1963 júniusában szántottuk fel az ősgyepet 30 cm mélyen, majd tárcsáztuk és kultivátoroztuk, úgy hogy teljesen porhanyós állapotba került. Még 1963 szeptemberében 60 cm mélyen szántottuk, tárcsáztuk és simítottuk. A tél folyamán 2,5 méter sor és 2 méter tőtávolságra a gödrök helyét kitűztük és 1964 kora tavaszán a karcagi November 7. tsz gödőrúróival 70 cm mély, 50 cm Ø gödröket furattunk és az ültetést azonnal megkezdtük.

A suhángokat a Csongrádmegyei Áll. Erdőgazdaság marosparti csemetekertjéből vásároltuk; ezek tulajdonképpen gyökeres nyárdugványok voltak, de a suháng-méretet egynyaras korukban elérték. Fajtájukat illetően olasz- és óriásnyár, mintegy 70%-ban az olasznyár javára, sajnos szelektálás nélkül.